

Wandelaars lopen door de uiterwaarden van de Maas bij Ravenstein. Op de voorgrond een zogenoemde nevengeul, daarachter de Maas. Foto Marcel van den Bergh / de Volkskrant

Tot ver in de jaren tachtig was de rivier de afvoergeul voor de Luikse industrie

Er zit weer leven in de eens zo dode Maas

Reportage

Sinds de overstromingen van zo'n vijftien jaar terug wordt er aan de Maas gesleuteld. Met succes. De rivier is veiliger, en de natuur keert terug.

Van onze verslaggever
Peter de Graaf

RAVENSTEIN 'Kijk, Duits viltkruid', zegt ecooloog Gijs Kurstjens langs de boorden van de Maas bij Ravenstein. 'Een onooglijk plantje, maar wel zeldzaam. Meer dan vijftig jaar was het verdwenen en nu is het terug.'

Ruim tien jaar geleden was dit gebied nog agrarische grond. Maar de landbouw is verdreven, de kleilaag afgegraven en een oude nevengeul van de Maas in ere hersteld. Nu groeien op de schrale grond weer kruisbladwalstro en wilde marjolein, of langs de geul-oever slijkpieters zoals rijstgras, bruin cypergras en slijkgroen.

Middelwaard bij Ravenstein is een van de 35 natuurgebieden langs de Maas tussen Maastricht

en Den Bosch die Kurstjens samen met collega-ecoloog Bart Peters de afgelopen jaren heeft onderzocht.

Van hun bevindingen kan de natuur liefhebber alleen maar vrolijk worden. 'Tot ver in de jaren tachtig was de Maas een open riool, een gifrivier, waarop de Luikse industrie loosde', zegt Kurstjens. 'Maar de afgelopen vijftien jaar heeft de natuur langs de rivier zich spectaculair ontwikkeld. Het is veel mooier dan we hadden verwacht.'

Sinds de grote overstromingen medio jaren negentig is (en wordt) volop aan de rivier gesleuteld. De Maaswerken moeten de grillige rivier niet alleen veiliger maken, met meer mogelijkheden tot waterberging, maar ook natuurlijker. Zo zijn geulen afgegraven, kerens oude meanders terug en wordt tegelijk nieuwe natuur ontwikkeld.

Ook het water is schoner geworden, al noemt Kurstjens de kwaliteit nog steeds 'niet optimaal'. Maar nieuwe zuiveringsinstallaties in Wallonië beloven op dat front verbetering. 'Kijk naar de spectaculaire opmars van de libellen, waarvan de larven in het water leven. Vijftien jaar geleden telden

we 15 tot 20 soorten. Nu zijn er al ruim 40 libellensoorten langs de Maas.' Sommige zijn nieuw, vanwege de klimaatverandering. Maar andere libellen zijn terug van weggeweest, zoals de rivierrombout, kanaaljuffer, bruine korenblut en vuurlibell.

Langs het zuidelijke traject tussen Maastricht en Roermond komen de meeste flora- en fauna-soorten voor. Want in Zuid- en Mid-

De burger gaat na de natuur ook de rivier weer waarderen

den-Limburg is de bodemgesteldheid het meest gevarieerd, met veel grind en kalkrijk zand. Maar ook in Noord-Limburg en langs de bedijkte Maas op de grens tussen Gelderland en Noord-Brabant heeft de natuur belangrijke vooruitgang geboekt.

De ecooloog stampet met ferme laarzenstappen door het drassige natuurgebied in de richting van de oobossen met wilgen in en

langs de geul. 'Ideaal gebied voor de bever', zegt hij. Bevers zijn uitgezet langs de Maas in Limburg, maar rukken langzaam op naar het noorden en westen. Ze zijn al ten oosten van Ravenstein gesignaleerd. 'Ik verwacht dat ze hier binnenkort ook zullen opduiken.'

Niet alleen de bever gedijt goed in het stroomgebied van de voormalige gifrivier. Kurstjens maant tot stilte: 'Hoor ik daar de roodborsttapuit?' Ook andere bijzondere vogelsoorten hebben zich weer langs de Maas genesteld, zoals de nachtegaal, de kleine plevier en de blauwborst.

Van de honderden plantensoorten noemt de ecooloog in het bijzonder de wilde marjolein, de fijne ooievaarsbek, de gulden sleutelbloem, welriekende agrimonie, rapunzelklokje en rijstgras. 'De aansenschakeling van voedselrijke weilanden die de oevers van de Maas voorheen karakteriseerde, heeft plaatsgemaakt voor een veel bloemrijker en gevarieerder landschap', aldus Kurstjens.

Volgens hem beginnen ook de bewoners de veranderingen te waarderen. Aanvankelijk was er

scepsis: het is toch mooi zoals het is? Naarmate de nieuwe gebieden zich ontwikkelen, verschuift die perceptie.

Ook de steden en dorpen richten zich steeds meer op de Maas. 'Vroeger had de rivier zo'n slecht imago dat iedereen er met de rug naar toe leefde. Maar nu zie je overal boulevards en jachthavens ontstaan. Den Bosch heeft een nieuwe woonwijk tot aan de Maas gebouwd. Ook elders zie je die ontwikkelingen. Langs de Maas ontstaat een steeds aantrekkelijker woonklimaat met veel recreatiemogelijkheden.'

De afgelopen vijftien jaar is zo'n 2.500 hectare natuurgebied ontwikkeld langs de rivier. Volgens Kurstjens is dat maar het begin: de komende tien jaar zal het natuurareaal nog verdrievoudigen.

Het ecologisch onderzoek 'Maas in Beeld' heeft ruim 250 duizend euro gekost en is gefinancierd door Rijkswaterstaat, het ministerie van Landbouw en diverse natuurorganisaties. Over de uitkomsten - en de aanbevelingen - wordt in het najaar een symposium georganiseerd in Roermond.